

Wijzigingsdocument Omgevingsvisie

Gemeente Kaag en Braassem

November 2025

In dit wijzigingsdocument is zo zorgvuldig mogelijk in beeld gebracht welke aanpassingen zijn gedaan ten opzichte van de vorige versie van de Omgevingsvisie Kaag en Braassem (versie 2024). Het overzicht is bedoeld als hulpmiddel om inzichtelijk te maken waar aanpassingen zijn doorgevoerd en om het vergelijken van beide versies te vergemakkelijken. Het document biedt daarmee inzicht in de aard en herkomst van de wijzigingen. Aan dit overzicht kunnen echter geen rechten worden ontleend.

Het overzicht bevat zowel de aanpassingen die vóór de inzageperiode zijn gedaan als de wijzigingen die daarna hebben plaatsgevonden. In het laatste geval is in de toelichting vermeld of een wijziging is doorgevoerd naar aanleiding van een zienswijze, een reactie op het Denk Mee-platform of een ambtelijke correctie, bijvoorbeeld vanwege een feitelijke onjuistheid. Een groot deel van de tekst is daarnaast redactioneel herzien om de leesbaarheid te vergroten en de stijl te uniformeren. Dit betreft uitsluitend tekstuele verbeteringen zonder inhoudelijke gevolgen en zijn daarom niet opgenomen in dit document.

Aan de hand van onderstaande pictogrammen is inzichtelijk gemaakt waar de wijzigingen vandaan komen en vervolgens is beschreven wat er wordt gewijzigd in de Omgevingsvisie.

	Huidige informatie/beleid moet van een update worden voorzien
	Taal- of stijlfout, kleine aanvulling, etc.
	Verdere uitwerking Omgevingsvisie

Waarom	Waar in de Omgevingsvisie	Waar in het hoofdstuk	Wat wordt er gewijzigd
	Hoofdstuk 1. Inleiding	Hoofdstuk 1: Gehele hoofdstuk herzien	De voormalige Inleiding en het voormalige hoofdstuk 1: samenwerking zijn samengevoegd tot een nieuw hoofdstuk 1: Inleiding. Wat is er veranderd? Net als bij eerdere herzieningen hebben we opnieuw gekeken naar wat actueel is. Sommige hoofdstukken zijn aangepast om beter aan te sluiten op nieuwe data of ontwikkelingen. Andere onderwerpen zijn grondiger herzien. In deze herziening is de Lokale Energiestrategie (LES) verwerkt in het hoofdstuk Energie & Grondstoffen. Daarnaast is de economische visie van de ondernemersvereniging Kaag en Braassem (OVKB) opgenomen in het vernieuwde hoofdstuk: <i>Een gezonde economische ontwikkeling</i>. Daarnaast maken we bij ieder hoofdstuk gebruik van een ‘data’ rad. Visueel krijg je een beeld van hoe we er als gemeente voor staan op basis van cijfers en data ten opzichte van landelijke gemiddelden. Denk hierbij aan de mate van eenzaamheid, bodemdaling, gezonde leefstijl en bijvoorbeeld bereidheid om tegels te wippen. Dit rad is een uitbreiding op de bestaande achtergrondparagraaf in elk hoofdstuk. Een overkoepelende rad met een totaalbeeld is opgenomen in deze inleiding. De grootste verandering in deze visie betreft de uitbreiding van de dorpsperspectieven. We hebben meer ruimte gemaakt voor de unieke identiteit en sociale kenmerken van elk dorp. We hopen daarmee beter aan te sluiten bij wat inwoners belangrijk vinden zodat we ook beter kunnen inschatten welke rol de gemeente het beste kan vervullen. Vanuit de gemeenteraad is bovendien gevraagd om meer aandacht voor participatie. Door de dorpsperspectieven uit te breiden, hebben

we geprobeerd de stem van de inwoners nadrukkelijker te laten doorklinken, juist op de plek waar dat het meest passend is: in het beeld dat we schetsen van hun eigen woonomgeving.

In deze herziene Omgevingsvisie zijn de ‘klokken’ die voorheen per hoofdstuk de gemeentelijke rol weergaven, komen te vervallen. De rollen worden niet langer per hoofdstuk visueel weergegeven.

Na de inzageperiode zijn er nog een aantal ambtelijke correcties doorgevoerd, als ook taaltechnische wijzigingen. Het gaat om de volgende wijzigingen (alleen de ambtelijke correcties worden hier opgesomd):

- de eerste alinea van paragraaf 1.2 is verwijderd en verkort opgenomen in de derde alinea middels de volgende zinsnede: *Hierdoor vormt de Omgevingsvisie naast leidraad ook de basis voor een toetsingskader voor ruimtelijke initiatieven;*
- De volgende zin is verwijderd omdat de strekking van deze zin meerdere keren is terug te vinden in het hoofdstuk: *Zo werken we toe naar meer samenhang tussen beleidsterreinen en bouwen we aan een robuuste en toch ook flexibele basis voor de toekomst.*
- De rolbeschrijving onder paragraaf 1.6 van de organisatie is aangepast om twee alinea's onder paragraaf 1.7 – die inhoudelijk van dezelfde strekking zijn – te verwijderen. De volgende wijzigingen zijn gedaan:
 - o Bij de rechtmatige overheid: *De autoritaire overheid heeft niet veel op met burgerparticipatie* is vervangen door *in de rechtmatige rol geven als gemeente bewust geen ruimte voor participatie.*
 - o *en zorgen voor een efficiënte dienstverlening* is toegevoegd aan de laatste zin.
 - o *De gemeente neemt uiteindelijk de beslissing, maar inwonersparticipatie reikt verder dan alleen*

			<i>communiceren. De kennis en kunde die in Kaag en Braassem woont en werkt wordt in deze rol benut. Zodat de kwaliteit van het beleid toeneemt en er draagvlak is voor beleid.</i>
	Hoofdstuk 2. Energie & Grondstoffen	Hoofdstuk 2: Gehele hoofdstuk herzien	Het hoofdstuk Energie en Grondstoffen is in z'n volledigheid gewijzigd, omdat het gemeente nieuw beleid heeft vastgesteld. Het nieuwe beleid betreft de Lokale Energie Strategie (hierna: de LES). De LES is in juni 2024 vastgesteld door het College en de Raad. De LES is op verzoek van de Raad tot stand gekomen, als routekaart die inzicht verschaft en om ervoor te zorgen dat de overgang naar duurzame energie goed verloopt. In de LES is een voorkeursroute vastgesteld, die aangeeft hoe de gemeente in 2030 minder CO wil uitstoten. Samen met inwoners, ondernemers, maatschappelijke organisaties en experts is er onder meer onderzoek gedaan naar wat er wel en niet mogelijk is in energiebesparing en duurzame energie-opwek in de gemeente Kaag en Braassem. De resultaten staan opgenomen in de LES en een selectie van die resultaten wordt tevens opgenomen in de herziening van de Omgevingsvisie. Deze selectie is gebaseerd op in hoeverre de resultaten passen bij het strategische niveau van dit overkoepelende visiedocument. Daarnaast is het wenselijk te benadrukken dat er in hoofdstuk 2 enkele verhelderende aanpassingen zijn gedaan en ontbrekende punten zijn toegevoegd. Deze wijzigingen zijn vrijwel allemaal doorgevoerd op basis van zienswijzen die zijn ingediend. Zo zijn er concrete projecten toegevoegd die in het kader van energie-opwek worden uitgevoerd en een aantal cijfers gecorrigeerd. Ook zijn – om misverstanden te voorkomen – zoekgebieden voor zonne- en windenergie van de kaart verwijderd. Daarvoor in de plaats is een aangescherpte en verbeterde beschrijving gekomen hoe de gemeente de volgende stap van met name de opwekopgave gestalte wil geven. Zo worden er een aantal

			specifieke zaken in die vervolgstap genoemd, waaronder het nader bepalen van de afstandsnormen, het verder uitzoeken van de mogelijke risico's voor de gezondheid en het verder uitwerken van de landschappelijke impact van de opwekgave. Ook is er aan toegevoegd dat concrete uitwerking van deze stap op dit moment is gepauzeerd alvorens de provincie Zuid-Holland meer duidelijkheid verschaft over haar eigen opwekplannen. Een andere ambtelijke correctie die heeft plaatsgevonden betreft het toevoegen van de doelstellingen t.a.v. warmtetransitie.
	Hoofdstuk 3. Klimaat, biodiversiteit, water en bodem	Hoofdstuk 3: Gehele hoofdstuk herzien	Volledig herschreven op basis van bestaande inhoud, met meer abstractie of detail waar nodig, een logischer opbouw, meer focus op de concrete opgaven van de gemeente én op hoe deze zich vertalen naar kansen, oplossingsrichtingen en onze rol daarin. In reactie op ingediende zienswijzen zijn er enkele verduidelijkende, tekstuele aanpassingen gemaakt. Ambtelijke correcties betreffen het verwerken van input van LTO en de toevoeging van data aan het rad in hoofdstuk 3, in lijn met de begeleidende tekst.
	Hoofdstuk 4. Wonen	4.1 Inleiding	Conform het Raadsakkoord 2022 –2026 is een gewenste beweging toegevoegd, namelijk: <i>maar ook meer strategisch inzetten van nieuwbouw om de doorstroom te bevorderen om inwoners passender te laten wonen. Dit kan bereikt worden door het optimaal inzetten van lokaal maatwerk.</i>
	Hoofdstuk 4. Wonen	4.1 Inleiding	De volgende regel is toegevoegd, omdat hier vooruitgang is geboekt bij de Provincie rondom het contourenbeleid: <i>Om de leefbaarheid en de voorzieningen op peil te houden willen Gedeputeerde Staten op bepaalde plekken de mogelijkheid bieden om extra woningen te bouwen aan de rand van de kernen (straatje erbij) of in bestaande linten (straatje ertussen). Provincie Zuid-Holland staat welwillend tegenover het realiseren van een straatje erbij aan de westkant van Hoogmade.</i>

			Deze regel is verwijderd: <i>ook als deze op gespannen voet staan met het contourenbeleid van de provincie Zuid-Holland</i>
	Hoofdstuk 4. Wonen	4.2.3 Huisvesting van specifieke doelgroepen	Wettelijk vereiste vanuit de Wet versterking regievolkshuisvesting is volgende toegevoegd: <i>Per 1 januari 2026 ligt er een Woonzorgvisie voor de gemeente Kaag en Braassem. Dit document brengt de behoefte van specifieke doelgroepen in beeld.</i>
	Hoofdstuk 4. Wonen	4.2.4 'Passend in de omgeving' bouwen	Om te voldoen aan de behoefte is het geen vraag, maar een constatering. Volgende zin wordt verwijderd: <i>Daarnaast ontstaat ook de vraag 'gaan we de hoogte in?'</i> Toegevoegd wordt: <i>we zullen daar waar het passend is de hoogte in gaan.</i>
	Hoofdstuk 4. Wonen	4.3 Gewenste beweging	Doorstroming is enorm belangrijk om ervoor te zorgen dat de woningvoorraad passend benut wordt en daarmee een belangrijk instrument om woningnood te verminderen. Toegevoegd is: <i>Doorstroming faciliteren en daarmee inwoners meer passend laten wonen</i>
	Hoofdstuk 4. Wonen	4.4 Woningbouwplannen richten op de behoefte	Aanpassing – de betaalbaarheidsgrens is niet de NHG-grens, dus betaalbaarheidsgrens 2025 vermeld.
	Hoofdstuk 4. Wonen	4.4 Woningbouwplannen richten op de behoefte	Woonvormen voor senioren specifiek benoemd. De vraag hiernaar wordt steeds groter.
	Hoofdstuk 4. Wonen	4.4 Woningbouwplannen richten op de behoefte	Toevoeging: <i>Andere vormen van toevoeging zoals splitsen, optoppen, aanbouwen, tijdelijke woningen.</i>
	Hoofdstuk 4. Wonen	4.4 Woningbouwplannen richten op de behoefte	Middenhuurgrens, prijspeil en betaalbaarheidsgrens aangepast
	Hoofdstuk 4. Wonen	4.4 Woningbouwplannen richten op de behoefte	Dit betreft een aanpassing van het vereveningsfonds, toegevoegd is: <i>Deze regeling is aangescherpt en aangevuld met de inzet tot realisatie van woningen in het middensegment.</i>

			Middenhuur is toegevoegd en corporaties vervangen door initiatiefnemers.
	Hoofdstuk 4. Wonen	4.4 Woningbouwplannen richten op de behoefte	Wijziging in de prestatieafspraken: woningplanning is niet hieraan toegevoegd. Tekst is veranderd in: <i>In de huidige prestatieafspraken is vastgelegd dat we periodiek met elkaar om de tafel gaan om de woningbouwmogelijkheden met elkaar te bespreken.</i>
	Hoofdstuk 4. Wonen	4.4 Woningbouwplannen richten op de behoefte	Door de invoering van de Omgevingswet kan de doelgroepenverordening niet gewijzigd worden, maar moet het omgevingsplan gewijzigd worden. Toegevoegd: <i>Deze aanpassing moet doorgevoerd worden in het omgevingsplan (voorheen doelgroepenverordening) alsmede een aanpassing van de sociale kooprijsgrens.</i>
	Hoofdstuk 4. Wonen	4.4 Woningbouwplannen richten op de behoefte	Ambtelijke wijziging na inzage periode: De woorden ‘in principe’ weggehaald met betrekking tot het uitsterfbeleid van woonboten. In plaats daarvan is “een select aantal afzonderlijk gelegen” toegevoegd. Zodat duidelijk wordt dat het om specifieke woonboten gaat. De vorige formulering zorgde namelijk onterecht voor verwarring en onrust bij een aantal woonbotenbewoners.
	Hoofdstuk 4. Wonen	4.4 Woningbouwplannen richten op de behoefte	Kleine actualisering van de tekst na ervaring met het proberen te realiseren van flexwoningen. Verwijderd is: <i>Daarnaast is ook het woningtype flexwoning in opkomst.</i> Deze fase zijn we voorbij. We staan er wel positief tegenover, maar de ervaring leert het volgende dat is toegevoegd: <i>In de praktijk blijkt dit ingewikkeld te realiseren in verband geschikte locaties, het financiële plaatje en draagvlak.</i>
	Hoofdstuk 4. Wonen	4.5 Doorstroming bevorderen	De ervaring leert het volgende: <i>Daarnaast moet aan de senioren een goed alternatief geboden worden met voldoende ruimte en voorzieningen. Bij veel senioren ligt ook een wens om te wonen in een woonvorm.</i>
	Hoofdstuk 4. Wonen	4.5 Doorstroming bevorderen	Zinswijziging: <i>Met de inzet van o.a. lokaal maatwerk, doorstroomadviseur en andere instrumenten kunnen inwoners gestimuleerd worden om te verhuizen.</i>

	Hoofdstuk 4. Wonen	4.6.1 Inleiding	Invoering van de spreidingswet en de daarmee samenhangende taakstelling.
	Hoofdstuk 4. Wonen	4.6.1 Inleiding	Toegevoegd: <i>Daarnaast is op 15 april 2025 is de Wet toelating terbeschikkingstelling van arbeidskrachten in werking getreden. De wet moet misstanden in de uitzendsector, zoals uitbuiting en slechte arbeidsomstandigheden, tegengaan. Onze gemeente heeft met de huisvestende partijen de taak uitvoering te geven aan deze wet.</i>
	Hoofdstuk 4. Wonen	4.6.1 Inleiding	Toevoeging over uitgevoerde Ethos-telling in 2024
	Hoofdstuk 4. Wonen	4.6.1 Inleiding	Kleine wijziging: <i>Het aantal statushouders.....blijft groot i.p.v. blijft groeien en dit levert constante druk i.p.v. toenemende druk.</i>
	Hoofdstuk 4. Wonen	4.6.1 Inleiding	Toevoeging van mogelijkheden om extra woningen te realiseren: <i>optoppen, splitsen, aanplakken.</i>
	Hoofdstuk 4. Wonen	4.7.2 Voor wie?	Toevoeging naast scheefwoners: <i>en mensen die niet meer passend wonen</i>
	Hoofdstuk 4. Wonen	4.7.3 Waar?	Aanpassing/uitbreiding zin over bodemdaling: <i>in gebieden die gevoelig zijn voor bodemdaling houden we bij de bouw rekening met de ondergrond. Dat doen we bijvoorbeeld door het maaiveld op te hogen en de bodem voor te belasten, zodat verzakkingen zoveel mogelijk worden beperkt. Op die manier zorgen we ervoor dat ook in deze gebieden duurzaam gewoond kan worden.</i> Verwijderd: <i>Daarnaast zullen we in de gebieden die gevoelig zijn voor bodemdaling aandacht moeten hebben voor de manier van bouwen. Op dat gebied is nog een flinke innovatieslag nodig om in deze gemeente duurzaam te kunnen wonen.</i>
	Hoofdstuk 4. Wonen	4.7.3 Waar?	Het onderscheid tussen 'landelijk dorps' en 'centrum dorps' is verwijderd.
	Hoofdstuk 4. Wonen	4.7.3 Waar?	Toegevoegd: <i>De gebiedsontwikkeling Braassemerland zal de komende jaren verder vorm krijgen in een voormalig glastuinbouwgebied van Roelofarendsveen, als resultaat van een transformatie. De nieuwbouwwijk kent in totaal elf fasen die gericht zijn op recreërend wonen in een waterrijke omgeving. In de gebiedsontwikkeling is tevens</i>

			<i>ruimte voor bepaalde voorzieningen zoals scholen. Braassemerland zal ruimte bieden aan zowel inwoners van Kaag en Braassem als ook woningzoekenden uit de regio.</i>
	Hoofdstuk 4. Wonen	4.7.5 Wat willen we bereiken?	<i>Manier vervangen voor de juiste doelgroep.</i>
	Hoofdstuk 4. Wonen	4.8 Specifieke uitgangspunten	Tekst over bestemmingsplannen en omgevingsplan verplaatst naar H10.
	Hoofdstuk 4. Wonen	4.8 Specifieke uitgangspunten	Titel en tekst geactualiseerd, met name omtrent de aspecten geluid en externe veiligheid in het kader van de Omgevingswet.
	Hoofdstuk 4. Wonen	4.8 Specifieke uitgangspunten	Tekst over geluidoverlast Schiphol verplaatst van H3 naar H4 en tevens geactualiseerd. Ambtelijke aanpassing na inzageperiode: Tekst geactualiseerd n.a.v. opmerkingen van en afstemming met de werkgroep geluidhinder.
	Hoofdstuk 4. Wonen	4.8 Specifieke uitgangspunten	Ambtelijke aanpassing na inzageperiode: De volgende paragraaf is toegevoegd. Vanwege de wettelijke verplichting van de gemeente. 4.8.6 Kostenverhaal en Programma vereveningsfonds De gemeente Kaag en Braassem heeft een wettelijke verplichting om gemeentelijke kosten ten gevolge van ruimtelijke ontwikkelingen op deze ruimtelijke ontwikkelingen te verhalen. Dit wordt kostenverhaal genoemd. Het wettelijke stelsel voor kostenverhaal onder de Omgevingswet biedt hiervoor de basis. Te verhalen kosten hebben betrekking op de kosten van de gemeentelijke inzet, maar ook bovenwijkse voorzieningen zoals de aanpassingen van infrastructuur ten gevolge van de ontwikkeling. Om dit verder te versterken is de gemeente voornemens een Nota Kostenverhaal op te stellen. Deze nota biedt een beleidsmatig kader om op een consistente wijze kosten te verhalen, aansluitend bij de gemeentelijke ontwikkelambities. Daarmee wordt gewaarborgd dat maatschappelijke investeringen transparant, evenredig en toekomstbestendig worden bekostigd. De

			Nota Kostenverhaal zal in de komende periode worden opgesteld en separaat ter vaststelling aan de raad worden aangeboden. Daarnaast zet de gemeente in op het Programma Vereveningsfonds sociale woningbouw. Dit fonds maakt het mogelijk om de realisatie van sociale woningen beter te borgen. Ontwikkelingen met een hogere financiële draagkracht leveren een bijdrage aan het fonds, waardoor in andere projecten sociale woningbouw kan worden gerealiseerd, ook als de financiële haalbaarheid daar onder druk staat. Zo kan de gemeente sturen op een evenwichtige woningbouwprogrammering en bijdragen aan betaalbaarheid en inclusiviteit in de woningmarkt.
	»»» Hoofdstuk 5. Gezonde economische ontwikkeling	Hoofdstuk 5: Gehele hoofdstuk herzien	Het gehele hoofdstuk is herzien en aangepast op basis van de “Economische Visie op Gemeente Kaag en Braassem van het Bedrijfsleven”, opgesteld door de OVKB (Ondernemersvereniging Kaag en Braassem) in samenwerking met de lokale ondernemers. De paragraaf met achtergrondinformatie is verwijderd omdat deze gedateerde informatie bevatte. De nieuwe paragraaf “Samenwerkingsverband” beschrijft de samenwerkingen tussen de gemeente, de OVKB en het EOP. De paragraaf “Bedrijventerreinen” is herzien en geüpdatet. De ontwikkeling en huidige status van Drechthoek II zijn aangepast naar de actuele situatie. Daarnaast is de status van het project “Boskade” toegevoegd, evenals de ontwikkelingen rondom het nieuwe bedrijventerrein ten westen van de N445 nabij Nieuwe Wetering. De visie uit de economische visie is in deze paragraaf verwerkt. De paragraaf “Detailhandel” is herzien en geüpdatet, waarbij de visie uit de economische visie is verwerkt.

			De nieuwe paragraaf “Horeca” benadrukt de cruciale rol van horeca voor de gemeente, zowel als visitekaartje voor bezoekers als voor werkgevers. De gemeente sluit zich aan bij de visie uit de economische visie. De paragraaf “Glastuinbouw” is volledig herzien en geüpdatet. De huidige status van de glastuinbouwgebieden is aangepast en de visie uit de economische visie is verwerkt. De paragraaf “Landbouw” is volledig herzien. Het huidige, actuele beleid is toegepast op de onderwerpen: duurzame energie, bodemdaling en WIS. De paragraaf “Schiphol” heeft enkele tekstuele aanpassingen. Zo zijn de woorden “belangrijke” weggehaald. Ook de zin: “Zowel de economische als de maatschappelijke belangen zijn dus groot. Het is dan ook belangrijk om de balans te blijven zoeken tussen het streven naar verbetering van de leefbaarheid voor inwoners en het behoud van het internationale netwerk op Schiphol.” is weggehaald. De paragraaf “betere aansluiting vanuit onderwijs” heeft een tekstuele aanpassing. De zin: “Hoewel er in de gemeente geen middelbaar onderwijs of beroepsonderwijs is, wil men samenwerkingen en innovatiehubs stimuleren om zo lokaal arbeidspotentieel voor de regio aan te wenden” is toegevoegd. Naar aanleiding van een zienswijze is er een regel toegevoegd over het betrekken van de netbeheerder in paragraaf 5.3.2.
	Hoofdstuk 5. Gezonde economische ontwikkeling	5.3.6 Landbouw	Vanuit de LTO hebben wij input verwerkt in de herziening waardoor er diverse punten toegevoegd, aangepast of verplaatst zijn. - Inleiding toegevoegd

			- Hoofdstuk droogmakerijen en veenweidegebieden aangepast en de actualiteiten verplaatst naar de inleiding - Hoofdstuk uitdagingen toevoegingen en verwijdering van bodemdaling. - Nieuw hoofdstuk duurzame energie met bestaande tekst huidige omgevingsvisie en aanvullingen - Nieuw hoofdstuk bodemdaling met bestaande tekst huidige omgevingsvisie en aanvullingen - Hoofdstuk nevenactiviteiten verplaatst zonder aanpassingen Hoofdstuk toekomst aangepast en tekst toegevoegd
	Hoofdstuk 5. Gezonde economische ontwikkeling	5.3.6 Landbouw	Bij de inleiding met huidige ontwikkelingen (laatste stand van zaken) wil ik graag zo laat mogelijk in het proces mijn tekst aanleveren omdat er erg veel gebeurt op het gebied van landbouw in het gebied/provincie en Rijk.
	Hoofdstuk 6. Recreatie en toerisme	6.4.1 Inleiding	De volgende regel is toegevoegd: Groei lokale initiatieven.
	Hoofdstuk 6. Recreatie en toerisme	6.7.2 Dag- en verblijfsrecreatie	Kort beleidskader verblijfsrecreatie toevoegen als apart kopje in dit thema. Dit wordt ambtelijk uitgewerkt en dient nog bestuurlijk afgestemd te worden.
	Hoofdstuk 6. Recreatie en toerisme	6.5.1 Wat willen we bereiken?	De volgende regel is toegevoegd: Optimaliseren van de openbare ruimte
	Hoofdstuk 6. Recreatie en toerisme	6.6.2 Wat willen we bereiken?	Tekst aangepast: In samenwerking met landschapsfonds Alphen aan de Rijn e.o. boerenlandpaden verder ontwikkelen.
	Hoofdstuk 6. Recreatie en toerisme	6.7.2 Dag- en verblijfsrecreatie	Alinea's over verblijfsrecreatie aangevuld en aangepast. Ambtelijke wijziging na inzageperiode: Tekst over permanente bewoning aangevuld en voorzien van een update.
	Hoofdstuk 6. Recreatie en toerisme	6.8 Specifieke uitgangspunten	Verwijderd: <i>Hoe gaan we om met evenementen.</i> Dit is elders al beschreven.

»»»	Hoofdstuk 7. Sociaal Domein	7.2 Achtergrond	Tekst aangepast, meer gericht op visie
↺	Hoofdstuk 7. Sociaal Domein	7.2.2 Huiselijk geweld een blijvend probleem	Tekst geactualiseerd.
↺	Hoofdstuk 7. Sociaal Domein	7.2.3 Beroep op opvoedondersteuning en jeugdhulp lijkt af te nemen	Geactualiseerd: laatste cijfers lijken weer op een toename te wijzen
↺	Hoofdstuk 7. Sociaal Domein	7.2.4 Vergrijzing en dementie nemen toe, druk op mantelzorg wordt groter	Geactualiseerd
»»»	Hoofdstuk 7. Sociaal Domein	7.4.2 Wat willen we bereiken?	Tekst aangepast, meer gericht op visie
↺	Hoofdstuk 7. Sociaal Domein	7.8 Specifieke uitgangspunten	Tekst geactualiseerd. Referentiewaarden toegevoegd. Stuk over innovatieve zorgconcepten weggehaald, te specifiek.
↺	Hoofdstuk 8. Mobiliteit	8.2.1 Mobiliteit blijft groeien, bereikbaarheid blijft aandachtspunt	Data aantal wegvoertuigen Kaag en Braassem. Aantal van 2019 gewijzigd naar het aantal in 2023.
↺	Hoofdstuk 8. Mobiliteit	8.4 Kaag en Braassem bereikbaar blijven houden	Jaar uitvoering A4 verwijderd. Dit is nog te onduidelijk om een jaartal aan te kunnen hangen op dit moment
↺	Hoofdstuk 8. Mobiliteit	8.6 Duurzame mobiliteit	Nieuw informatie omtrent de nieuwe concessie vanaf 2026
↺	Hoofdstuk 8. Mobiliteit	8.6.1 Inleiding	Informatie OV vervoerder geactualiseerd; QBuzz de komende 15 jaar concessiehouder. Reeds verbeterde dienstregeling (lijn 366 Leimuiden – Leiden)
↺	Hoofdstuk 8. Mobiliteit	8.6.1 Inleiding	Toegevoegd: jaarlijkse evaluatie naar verbeterpunten in de dienstregeling aan de hand van het vervoerplan voor het komende jaar.
↺	Hoofdstuk 8. Mobiliteit	8.6.1 Inleiding	Aanpassing status doorfietsroutes t.o.v. regionale prioritaire routes. Route Langebrug – Leiderdorp in beeld om op te pakken (werk met werk).
↺	Hoofdstuk 8. Mobiliteit	8.6.2 Wat willen we bereiken?	Toegevoegd: waar mogelijk verbeteringen doorvoeren in dienstregeling

	Hoofdstuk 8. Mobiliteit	8.4.1. Kaag en Braassem bereikbaar houden	Naar aanleiding van een zienswijze: Na de zin: “na 2030.. goed is” toegevoegd: ‘waarbij er ook aandacht is en blijft voor het scheiden van landbouw- met fietsverkeer op het onderliggend wegennet”
	Hoofdstuk 9. Veiligheid	9.2.3 Trends en ontwikkelingen	Ook de mogelijke (lange termijn) gevolgen van de oorlog in Oekraïne/ Israël en Palestina, verschuiving in het geopolitieke klimaat, de asielcrisis en pandemieën spelen hierin een rol.
	Hoofdstuk 9. Veiligheid	9.6 Veiligheidsaspecten door veranderende maatschappij	De afgelopen periode kenmerkt zich door een aantal ontwikkelingen die invloed hebben op onze maatschappij: Verschuiving in het geopolitieke klimaat, de asielcrisis, de effecten van de oorlogen in Oekraïne/ Israël en Palestina, boerenprotesten, pandemieën, complotdenkers en het geluid van krapte op de woningmarkt
	Hoofdstuk 9. Veiligheid	9.2.1 Inleiding	Tekst toegevoegd: De wereld is continu in beweging. We realiseren ons dat de context van veiligheid er in 2026 anders uit kan zien dan nu. Daarom herijken we in 2026 ons integrale veiligheidsbeleid. Deze herijking biedt ruimte om in te spelen op onvoorziene of nieuwe ontwikkelingen. De omgevingsvisie, die naar verwachting eind 2025 wordt vastgesteld, vormt hierin een belangrijk afwegingskader. De looptijd van deze visie bestrijkt meerdere jaren en zal als basis dienen voor een toekomstbestendig veiligheidsbeleid
	Hoofdstuk 9. Veiligheid	9.2.2 Veiligheidsmonitor	Zin toegevoegd: De meest recente monitor is uitgevoerd in 2023. De uitkomsten hiervan zijn met de gemeenteraad gedeeld in een RIB en vormen een belangrijke basis voor het bepalen van prioriteiten binnen het IVB.
	Hoofdstuk 9. Veiligheid	9.2.2 Veiligheidsmonitor	Jaartal aangepast naar 2023
	Hoofdstuk 9. Veiligheid	9.7.1 Inleiding	2 zinnen toegevoegd: De rol van toezicht en handhaving wordt ook breder belicht in de Uitvoerings- en Handhavingsstrategie, onder meer waar het gaat om leefbaarheid en de fysieke kwaliteit van de ruimte. Hier komt de

			verbinding met buurtinitiatieven, beheer en inrichting van de openbare ruimte nadrukkelijker terug.
	Hoofdstuk 9. Veiligheid	9.7.2 Wat willen we bereiken?	Eén punt toegevoegd: Stimuleren, faciliteren en samen optrekken met burgerinitiatieven
	Hoofdstuk 9. Veiligheid	9.7.2 Wat willen we bereiken?	Tekstueel aangepast: Een schone, hele en veilige openbare ruimte draagt bij aan sociale veiligheid en leefbaarheid. Dit is onlosmakelijk verbonden met toezicht en handhaving, maar ook met de betrokkenheid van inwoners. Wij streven er naar dat inwoners steeds actiever bijdragen aan hun eigen woonomgeving. Daarom willen we buurtinitiatieven niet alleen stimuleren, maar ook beter verbinden aan ons toezicht- en handhavingsbeleid. Samen werken we aan leefbare dorpen waar iedereen zich prettig en veilig voelt.
	Hoofdstuk 10. Gebiedstypen	10.1 Inleiding	Tekst over bestemmingsplannen en omgevingsplan verplaatst van H4 naar H10 en aangevuld met tekst omtrent ‘het tijdelijk deel van het omgevingsplan van rechtswege’.
	Hoofdstuk 10. Gebiedstypen	10.3 Buitengebied	Tekst meer in balans gebracht zodat het in dit hoofdstuk/deze paragraaf ook gaat over de agrariërs als hoeders van het buitengebied en voedselzekerheid en iets minder over duurzaamheid waar vrij veel tekst aan gewijd was. In deze aanvullende tekst is ook gelijk de input van het LTO verwerkt. Naar aanleiding van zienswijze aangepast dat dat de gemeente de voorkeur heeft om energie met zon en wind op te wekken, in plaats van alleen met wind.
	Hoofdstuk 10. Gebiedstypen	10.3 Buitengebied	Specifieke uitgangspunten aangevuld met een punt over nieuwe functies in relatie tot de bodem en het watersysteem, een punt over intensieve veehouderijen, een punt omtrent agrarische reststromen en de volgorde iets aangepast. Specifieke uitgangspunt omtrent bodemdaling verwijderd, omdat dit eigenlijk niet te toetsen is.
	Hoofdstuk 10. Gebiedstypen	10.3.3 Veenweide	De tekst omtrent de beperkte mogelijkheden tot uitbreiding voor agrariërs binnen dit gebied verduidelijkt met het feit dat dit komt door

			de verkavelingsstructuur en dus niet door een andere beleidslijn per gebiedstype. Specifiek uitgangspunt omtrent dagrecreatie aangevuld met het feit dat er ook verblijfsrecreatie is (toegestaan) in dit gebied.
	Hoofdstuk 10. Gebiedstypen	10.3.4 Droogmakerij	Specifiek uitgangspunt omtrent zelfstandige horeca en grootschalige evenementen en recreatie verplaatst naar uitgangspunten die voor het gehele buitengebied gelden. Dit punt vervolgens aangevuld dat woningbouw voornamelijk in de sfeer van ‘straatje erbij’ plaats moet vinden. Naar aanleiding van zienswijze specifiek uitgangspunt omtrent versterking/verbetering van de gekozen doelsoorten aangevuld met de zinsnede “zonder dat dit ten koste gaat van bestaande landbouwgronden”.
	Hoofdstuk 10. Gebiedstypen	10.3.8 Agrarische linten	Specifiek uitgangspunt omtrent woningbouw in de agrarische linten verduidelijkt.
	Hoofdstuk 10. Gebiedstypen	10.4 Water	Alinea opgenomen over de veerdiensten in onze gemeente.
	Hoofdstuk 10. Gebiedstypen	10.4 Water	Specifieke uitgangspunten omtrent (1) het nemen van een aanwijzingsbesluit op basis van de APV en (2) ontwikkelingen in en rondom het water in relatie tot het bestaande watersysteem opgenomen.
	Hoofdstuk 10. Gebiedstypen	10.5 Glastuinbouw	Tekst geüpdatet naar laatste stand van zaken en specifiek uitgangspunt omtrent nieuwbouw en herstructurering aangevuld.
	Hoofdstuk 10. Gebiedstypen	10.5.3 Specifieke uitgangspunten	Toegevoegd: Dit betekent dat na vaststelling van het nieuwe ruimtelijke plan voor dit gebied een handavingsvraagstuk kan ontstaan ten aanzien van aanwezige andere functies.
	Hoofdstuk 10. Gebiedstypen	10.6 Bedrijventerreinen	Specifieke uitgangspunten omtrent (her)ontwikkeling van een bedrijventerrein herschreven en toegevoegd.
	Hoofdstuk 10. Gebiedstypen	10.6.3 Specifieke uitgangspunten	Toegevoegd: Dit betekent dat na vaststelling van het nieuwe ruimtelijke plan voor dit gebied een handavingsvraagstuk kan ontstaan ten aanzien van aanwezige andere functies.

»»»	Hoofdstuk 10. Gebiedstypen	10.2 Kernen	Sub-gebiedstypen 'centrum dorps' en 'landelijk dorps' geschrapt. De punten onder 'Wat willen we bereiken?' en 'Specifieke uitgangspunten' verwerkt in de tekst of onder de algemene opsommingen van het gebiedstype Kernen. Kaart van dit gebiedstype hier ook op aangepast.
	Hoofdstuk 10. Gebiedstypen	10.2 Kernen	Aangevuld dat woningbouw buiten BSD voornamelijk in de sfeer van 'straatje erbij' plaats moet vinden en specifiek uitgangspunt opgenomen omtrent (her)ontwikkelingen in relatie tot de bodem en het watersysteem.
»»»	Hoofdstuk 10. Gebiedstypen	10.2 Kernen	Dorpsperspectieven herschreven op basis van de dorpentoer langs de verschillende kernen en inspraak online. Hierbij zijn ook alle verbeeldingen aangepast en voorzien van een update.
	Hoofdstuk 10. Gebiedstypen	10.7 Infrastructuur en beperkingenzones	De zin omtrent de planning van de wijziging van het LIB verwijderd.
»»»	Hoofdstuk 10. Gebiedstypen	10.7 Infrastructuur en beperkingenzones	Naar aanleiding van zienswijze: Benoemen infrastructuur van TenneT en beperkingenzones langs 380 kV-verbinding.
»»»	Hoofdstuk 10. Gebiedstypen	Hoofdstuk 10.2.1 Kernen	Ambtelijke aanpassing na inzageperiode: Onderstaande inleiding toegevoegd over de totstandkoming van de dorpsperspectieven en waarom de (schrijf)stijl enigszins afwijkt van alle voorgaande hoofdstukken. <i>De dorpsperspectieven die zullen volgen zijn opgesteld op basis van een rondgang langs de verschillende dorpen. Deze rondgang – de 'Dorpentoer' geheten – vond plaats in het voorjaar van 2025 en omvatte zeven bijeenkomsten en zeven online enquêtes. In totaal is er met circa zevenhonderd inwoners gesproken over hun dorp. Voornamelijk om erachter te komen of en zo ja hoe maatschappelijke opgaven zichtbaar en voelbaar in de dorpen zijn, waar de inwoners trots op zijn en waar men zich zorgen over maakt.</i>

			<i>Op basis van lokale meningen, inzichten en kennis zijn de dorpsperspectieven opgesteld. Daarbij is er – in tegenstelling tot in de rest van de Omgevingsvisie – veel gebruik gemaakt van termen en bewoordingen die werden gebruikt door inwoners. Ook is het taalgebruik deels afgestemd om de zorgen en de trots die werden geuit recht aan te doen.</i>
	Hoofdstuk 10	10.2.4 Dorpsperspectief Bilderdam	Ambtelijke aanpassing na inzageperiode: Titel aangepast onder 10.2.4.1. Uiteindelijke titel was nog niet meegenomen.
	Hoofdstuk 10	10.2.5 Dorpsperspectief Hoogmade	Een aantal tekstuele aanpassingen gedaan op basis van feedback van de dorpsraad n.a.v. een zienswijze. Verder onderstaande toegevoegd, ter verduidelijking of op basis van input van de dorpsraad: - onder 10.2.5.2 toegevoegd: <i>de logische toekomstige uitbereidingsrichting in Hoogmade is in westelijke richting. Op deze manier zou het dorp graag willen groeien naar zeker tweeduizend inwoners wat volgens Hoogmade zou moeten resulteren in “duurzame vitaliteit” (een soortgelijke opmerking maken we in een aantal andere dorpsperspectieven ook);</i> - onder 10.2.5.3 toegevoegd: <i>(onder meer middels een tweede ontsluitingsweg);</i> - onder 10.2.5.3 toegevoegd: <i>“met molens als ijkpunten” om zo “de dorpse identiteit en landschappelijke kwaliteiten” te versterken;</i> - <i>het realiseren van een “nieuw en openbaar recreatiekavel aan de Does” met “onder andere een aanlegsteiger, picknickplaats en speelvoorziening” toegevoegd;</i> - onder 10.2.5.3 toegevoegd: <i>de gemeente heeft hier een zeer beperkte rol omdat de grond niet in eigendom is van de gemeente;</i> - onder 10.2.5.5 toegevoegd: <i>– die het dorp grote zorgen baart –;</i> - onder 10.2.5.5 verwijderd: <i>Maar deze opgave ontkennen of bestempelen als bedreiging is te kort door de bocht: nieuwe kansen dienen zich aan. Vooral omdat Hoogmade bewijst het veel kan en wil.;</i>

			- onder 10.2.5.6. toegevoegd: <i>Daarbij keek men vooruit: wonen en het verlenen van zorg kan in de toekomst wellicht gecombineerd worden door de woningen die in de pastorie werden gerealiseerd.</i>
»»»	Hoofdstuk 10	10.2.7 Dorpsperspectief Leimuiden	Een aantal tekstuele aanpassingen gedaan op basis van reacties die zijn binnengekomen via het Denk-Mee-platform. Verder onderstaande toegevoegd: - onder 10.2.7.3 toegevoegd: <i>Het verder verbeteren van het dorpshart (meer groen en kindvriendelijker) is een wens die meerdere keren wordt genoemd;</i> - onder 10.2.7.3 toegevoegd: <i>Voor wat betreft het landschap: veel inwoners willen dat het landschap rondom Leimuiden zoveel mogelijk open en “rustig” blijft, veel inwoners willen dat er een betere verbinding komt met groen (de polders) en blauw (het water) en veel inwoners maken zich zorgen over de mogelijke komst van windturbines.</i> Elders verwijderd: <i>bij voorkeur op zo’n manier dat er meer verbinding komt met de landelijke omgeving;</i> - onder 10.2.7.4 toegevoegd: <i>wordt er door de inwoners zelf aan de duurzame, energieneutrale weg getimmerd.</i> En zijn de namen van S.V. Kickers 69 en TV Leimuiden weggehaald omdat daardoor andere verenigingen zich wellicht tekort gedaan voelen.
»»»	Hoofdstuk 10	10.2.13 Dorpsperspectief Woubrugge	Een gering aantal tekstuele aanpassingen gedaan op basis van reacties die zijn binnengekomen via het Denk-Mee-platform en de dorpsraad. Verder onderstaande anders geformuleerd, namelijk: - Onder 10.2.13.3 veranderd: van: <i>een lang en diep gekoesterde wens van het dorp – een tweede ontsluitingsweg – leeft nog altijd voort, net als met meer aandacht voor langzaam verkeer (om zo de verkeersveiligheid te verhogen waarover men zich zorgen maakt)</i>

			<i>naar: een groot deel van het dorp beschouwt een tweede ontsluitingsweg als strikt noodzakelijk en er zou meer aandacht moeten komen voor verkeersveiligheid in zijn algemeenheid – een thema waar lokaal zorgen over bestaan.</i>
--	--	--	---

